Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
cok@amsterdam.nl
cok.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Hilbert van Dijkhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Hans Katanhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Jacob Frankhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Jan Postmahof 1-H t/m 11-2, De Tourton Bruynsstraat 1-H t/m 19-2, Johannes Poststraat 1-H t/m 29, Leo Frijdahof 2-H t/m 12-2, Badrianhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Leendert Valstarhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2
Datum	30 juni 2025
Commissie	Petra Brouwer (voorzitter), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Wim de Wagt (architectuurhistoricus), Bastiaan van de Kraats (restauratiearchitect)
Secretaris	Elles van den Hoek, Mirte Kooij
Adviseur(s)	Michel van Dam (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het dagelijks bestuur van stadsdeel Nieuw-West,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Omgevingskwaliteit gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van dertien portieketageflats aan de Hilbert van Dijkhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Hans Katanhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Jacob Frankhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Jan Postmahof 1-H t/m 11-2, De Tourton Bruynsstraat 1-H t/m 19-2, Johannes Poststraat 1-H t/m 29, Leo Frijdahof 2-H t/m 12-2, Badrianhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, Leendert Valstarhof 1-H t/m 11-2 en 2-H t/m 12-2, als gemeentelijk monument.
De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit complex voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt vastgesteld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u elf van de dertien, in 1953 naar ontwerp van architect J.F. Berghoef gebouwde portieketageflats, uitgevoerd in het Nemavo-Airey systeem aan te wijzen als gemeentelijk monument. Stedenbouwkundig, architectonisch en cultuurhistorisch vormen deze blokken een belangrijk, gaaf bewaard onderdeel van Tuinstad Slotermeer en zijn zij een representatief voorbeeld van naoorlogse woningbouw in een modern, snel te realiseren bouwsysteem. Elf blokken zijn in 2016-2020 zorgvuldig gerenoveerd, waarbij de woningen zijn

aangepast aan de huidige eisen, terwijl ook de oorspronkelijke karakteristiek van de Aireyblokken is hersteld. Voor twee blokken aan de Leo Frijdahof 2 t/m 12, Johan Poststraat 25-H t/m 25-2, 27-29 en Badrianhof 1 t/m 11 is door een eerdere renovatie de oorspronkelijke architectuur ernstig aangetast en daardoor aan de buitenzijde niet meer herkenbaar. Deze twee blokken hebben voornamelijk nog stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het ensemble. Deze waarde is met de huidige orde 2 waardering en de ligging binnen het beschermd gezicht *Van Eesteren* voldoende geborgd. De commissie adviseert dan ook deze twee blokken buiten de aanwijzing te laten.

Stedenbouwkundige waarde
In het Algemeen Uitbreidingplan (AUP) zijn woningen, voorzieningen, groen en water in samenhang met elkaar ontworpen. Licht, lucht en ruimte waren belangrijke thema's om gezonde woonwijken te ontwikkelen. De portieketagеflats ten noorden van de Burgemeester De Vlugtlaan zijn een goed voorbeeld van deze stedenbouwkundige visie: door de afwisselende positie van de stroken haaks en diagonaal op de Burgemeester de Vlugtlaan ontstaan V-vormige hoven die een reeks van groene ruimtes aan deze doorgaande hoofdas creëren. Bijzonder is daarnaast de combinatie met de tweelaagse volumes onder een flauw hellend zadeldak parallel aan de De Tourton Bruynsstraat en Johannes Poststraat, die zowel woningen als semipublieke functies huisvesten.
Samen met de noord-zuid georiënteerde blokken aan weerszijden van de Burgemeester Fockstraat, waarover de commissie in maart 2025 adviseerde, vormt dit ensemble een belangrijk beeldbepalend stedenbouwkundig onderdeel van Tuinstad Slotermeer.

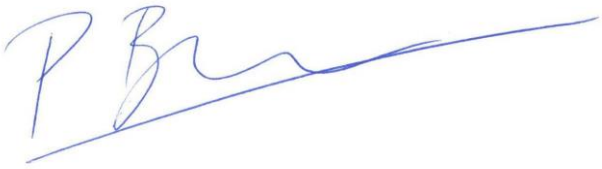
Architectonische en cultuurhistorische waarde
Het grote woningtekort na de Tweede Wereldoorlog zorgde voor een ontwikkeling van snelle, gestandaardiseerde bouwmethodes. De in 1951 door architect J. F. Berghoef ontworpen blokken zijn hiervan een vroeg voorbeeld. Het van oorsprong Engelse Airey-bouwsysteem werd voor de Nederlandse markt doorontwikkeld, waardoor het later ook mogelijk werd om in dit systeem hoogbouw te realiseren. Berghoef heeft het modulaire systeem met architectonische middelen weten te verfraaien. De voorgevels hebben een horizontaal karakter, waarbij de maatvoering van de gevelopeningen en de betonnen panelen zorgvuldig op elkaar zijn afgestemd. De achterzijde heeft door de inspringende balkons een verticale ritmiek. De dakgoot wordt ondersteund door traditionele, geprofileerde gootklossen en slanke schoorsteen kanalen zorgen voor reliëf in de kopgevels.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid
Bij de hoogwaardige renovatie in 2016-2020 is het oorspronkelijke beeld van het exterieur van elf van de dertien stroken, dat bij eerdere renovaties was aangepast, grotendeels hersteld. De woningen werden aangepast aan moderne eisen en de plattegronden opnieuw ingedeeld. De inpandige hoofdstructuur met trappenhuizen en gangen bleef wel bewaard.
De twee blokken aan de Leo Frijdahof 2 t/m 12, Johan Poststraat 25-H t/m 25-2, 27-29 en Badrianhof 1 t/m 11 zijn bij een renovatie in de jaren 90 van de twintigste eeuw bekleed met bakstenen op de begane grond en voorzien van stucwerk op de verdiepingen. Het oorspronkelijk

karakter van het Airey-systeem is daardoor onherstelbaar aangetast en de waarden zijn daarmee te gering om deze te beschermen als gemeentelijk monument.

Aanbeveling
De commissie juicht het voorstel van woningcorporatie Rochdale, zoals aangegeven in haar visie op de aanpak voor de Meerwaldtbuurt, toe om te onderzoeken of de twee niet recent gerenoveerde blokken op termijn aangepakt kunnen worden op dezelfde wijze als de overige elf. Dit komt de eenheid en samenhang van deze blokken ten goede. Wanneer meer duidelijk is over de termijn en uitkomst van dit voornemen, kan de commissie opnieuw adviseren op deze blokken.

Amsterdam, 10 september 2025
Commissie Aanwijzing Monumenten

Petra Brouwer, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie